

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
AIMPHAN PRESS CO., LTD.

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม

หน้าที่พลเมือง ๓

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการวิชาการของสำนักพิมพ์เรียบร้อยแล้ว

ผู้เรียบเรียง

นางสาวเมตตา ภิรมย์ภักดี กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (พื้นฐานการศึกษา)

ผู้ตรวจ

พันเอก(พิเศษ) เติ้จ เอมวงศ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
นางสาวยุวรัตน์ พันธุ์ยวรา กศ.บ. (ประวัติศาสตร์), อ.ม. (ประวัติศาสตร์)
นางสาวภาณี คูสุวรรณ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

บรรณาธิการ

นายโสภณ เสือพันธ์ กศ.บ., ศศ.ม., L.T.
นางสาวสุชาดา วราห์พันธ์ กศ.บ., ค.ม.

ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ISBN : 978-616-07-1601-2

จัดทำโดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

๑ ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายการเงินและบัญชี, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง :

๖๙/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐-๒๕๘๔-๕๘๘๙, ๐-๒๕๘๔-๕๙๙๓, ๐-๒๕๖๑-๔๕๘๐-๒, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๔-๑๕
โทรสาร ๐-๒๕๖๑-๕๕๗๓, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๓

๒ ฝ่ายวิชาการ :

๘๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๕๕๔-๔๘๑๘-๒๐, ๐-๒๕๕๓-๘๑๖๘-๙ โทรสาร ๐-๒๕๘๐-๒๙๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เล่มนี้ จัดทำขึ้น

เพื่อสนองนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดเพิ่มวิชาหน้าที่พลเมือง ลงในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทุกระดับชั้น และทุกช่วงชั้นตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อพัฒนาค่านิยม ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นพลเมืองดีของสังคมไทยที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีระบบ และแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การสร้างระเบียบวินัย การมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต

ประกอบกับนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย จึงกำหนดค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย ซึ่งค่านิยมดังกล่าวครอบคลุมและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงให้สถานศึกษาดำเนินการต่อไปนี้

- ๑ ให้สถานศึกษาผนวกค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม
- ๒ ให้สถานศึกษาปลูกฝัง และพัฒนาค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน
- ๓ ให้สถานศึกษากำหนดวิธีการเรียนรู้ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ให้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพนักเรียน

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด ตระหนักและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาเยาวชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในเรื่องความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความปรองดอง สมานฉันท์ และความมีวินัยในตนเอง จึงได้มอบหมายให้นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายสำคัญ จุดเน้น และขอบข่ายรายวิชาหน้าที่พลเมือง ผลการเรียนรู้ชั้นปี ช่วงชั้น

สาระการเรียนรู้ใน ๕ จุดเน้น ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง โดยนำผลการศึกษาวเคราะห์มาจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ครอบคลุมทุกระดับชั้นและช่วงชั้นจำนวน ๑๐ เล่ม คือ

- ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๖ เล่ม)
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ จำนวน ๓ เล่ม) และ
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ จำนวน ๑ เล่ม)

ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมเยาวชนของชาติไทยให้เป็นพลเมืองดีของสังคมไทยที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง และค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด คือ การพัฒนาทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย จึงนำเสนอเนื้อหาในเชิงวิเคราะห์สถานการณ์ เน้นการปฏิบัติ (Action) การใช้ข้อมูลจริง (Real Data) ในสภาพจริงของสังคมไทย การสำรวจ (Survey) หรือสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ

คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์อย่างเต็มที่รวมทั้งสามารถนำวิธีการและสาระสำคัญที่เรียนรู้มาตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ ทำความเข้าใจในบริบทในสังคมไทย และโลกได้อย่างกว้างขวาง ผู้สอนและผู้เรียนจึงควรฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามที่เสนอแนะไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้จากประเด็นที่นำเสนอไว้ท้ายหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด ยินดียิ่ง หากครูผู้สอนและผู้เรียนจะเสนอแนะข้อคิดเห็น และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าที่พลเมือง ๕

เวลา ๒๐ ชั่วโมง / ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

หน้าที่พลเมือง ๖

เวลา ๒๐ ชั่วโมง / ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออก แนะนำผู้อื่นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเสียสละ ความซื่อสัตย์ หลักการทรงงาน ในเรื่องศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพ อย่างรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนะทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้งในเรื่องทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ขั้วสาว ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

๑. มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย
๒. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
๓. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
๔. เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
๕. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๖. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
๗. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
๘. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคต่างๆ ของโลกอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
๙. มีส่วนร่วมและเสนอแนะทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง
๑๐. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย

◆ ความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๑ เอกลักษณะของชาติไทยคืออะไร

กิจกรรมที่ ๒ ทบทวนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๓ องค์ประกอบทางวัฒนธรรม

◆ ความเป็นไทย

กิจกรรมที่ ๔ ความเป็นไทย และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย

◆ มารยาทไทย

กิจกรรมที่ ๕ ความหมาย และความสำคัญของมารยาทไทย

กิจกรรมที่ ๖ มารยาทไทยที่ควรค่าต่อการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานต่อไป

กิจกรรมที่ ๗ มารยาทในการพูด และการสนทนา

กิจกรรมที่ ๘ การแสดงความเคารพตามมารยาทไทย

กิจกรรมที่ ๙ มารยาทไทยกับการแต่งกายในสังคม

กิจกรรมที่ ๑๐ ยกย่องผู้มีมารยาทไทย

◆ การมีวินัยในตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๑ เสริมสร้างค่านิยมการมีวินัยในตนเอง

◆ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

กิจกรรมที่ ๑๒ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสานและประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

◆ ศิลปวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๑๓ ทำไมเราต้องอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

◆ ภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมที่ ๑๔ ความหมาย ขอบข่าย และความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมที่ ๑๕ การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมท้ายบท

คำถามท้ายบท

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ สถาบันหลักของชาติไทย

◆ ชาติไทยกับสัญลักษณ์ความเป็นชาติ

กิจกรรมที่ ๑ ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ของชาติไทย

กิจกรรมที่ ๒ การปฏิบัติตนที่ถูกต้องต่อธงชาติไทย และเพลงชาติไทย

◆ สถาบันชาติของไทย

กิจกรรมที่ ๓ ชาติเป็นสถาบันหลักของไทย

กิจกรรมที่ ๔ เพลงชาติไทย

กิจกรรมที่ ๕ ธงชาติไทย

กิจกรรมที่ ๖ แผนที่ประเทศไทย

◆ สถาบันศาสนาของไทย

กิจกรรมที่ ๗ พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของไทย

กิจกรรมที่ ๘ พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

กิจกรรมที่ ๙ อนุรักษ์สืบสานสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

กิจกรรมที่ ๑๐ หลักธรรมในศาสนาอื่นๆ ที่ส่งเสริมเสริมภาพและสันติภาพในสังคมไทย และสังคมโลก

◆ สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

กิจกรรมที่ ๑๑ สถาบันพระมหากษัตริย์ในทศวรรษของคนไทย

กิจกรรมที่ ๑๒ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในฐานะประมุขของประเทศ

กิจกรรมที่ ๑๓ สถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๑๔ ในหลวงของเรากับนานาชาติประเทศ

◆ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ ๑๕ พระบรมราโชวาทเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมที่ ๑๖ การเผยแพร่พระบรมราโชวาทเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมที่ ๑๗ พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๘ การเผยแพร่พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๙ พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมที่ ๒๐ เผยแพร่พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมที่ ๒๑ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ ๒๒ เผยแพร่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมท้ายบท

คำถามท้ายบท

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

◆ วิถีประชาธิปไตย ๔๓

กิจกรรมที่ ๑ วิเคราะห์แนวคิดของนักปรัชญาจากการนิยามความหมาย “ประชาธิปไตย”

กิจกรรมที่ ๒ หลักการและอุดมการณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๓ องค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๔ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือสังคมประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๕ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๖ วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๗ วัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

◆ ความเป็นพลเมืองดี

กิจกรรมที่ ๘ พลเมืองดีตามสถานภาพ และบทบาทของสังคม

◆ สิทธิ และหน้าที่ และการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ ๙ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่

และการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ ๑๐ การประยุกต์และการเผยแพร่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

◆ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ ๑๑ กิจกรรมประชาธิปไตยในครอบครัว

๖๔

๖๕

๖๕

๖๗

๗๐

๗๑

๗๒

๗๓

๗๔

๗๗

๗๗

๘๑

๘๑

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

๘๕

- กิจกรรมที่ ๑๒ กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- กิจกรรมที่ ๑๓ การเลือกตั้ง : การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประชาธิปไตย
ของประชาชน

กิจกรรมท้ายบท

คำถามท้ายบท

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ สังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

◆ ความหลากหลายทางสังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

- กิจกรรมที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปเอเชีย
- กิจกรรมที่ ๒ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปยุโรป
- กิจกรรมที่ ๓ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปแอฟริกา
- กิจกรรมที่ ๔ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปอเมริกาเหนือ
- กิจกรรมที่ ๕ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปอเมริกาใต้
- กิจกรรมที่ ๖ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมของทวีปออสเตรเลีย
และโอเชียเนีย

กิจกรรมที่ ๗ วัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างชาวยุโรปกับชาวเอเชีย

◆ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

- กิจกรรมที่ ๘ สังคมพหุวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์
- กิจกรรมที่ ๙ โลกาภิวัตน์กับวัฒนธรรมสากล
- กิจกรรมที่ ๑๐ ความมีวินัยในตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

กิจกรรมท้ายบท

คำถามท้ายบท

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ความขัดแย้งและสันติวิธี

◆ ความขัดแย้ง

- กิจกรรมที่ ๑ เรียนรู้หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง
- กิจกรรมที่ ๒ ผลของความขัดแย้ง
- กิจกรรมที่ ๓ เรียนรู้สถานการณ์ความขัดแย้ง : เรื่องใกล้ตัวของนักเรียน
- กิจกรรมที่ ๔ สถานการณ์ความขัดแย้งทางสังคม และวัฒนธรรมระดับโลกในยุคโลกาภิวัตน์
- กิจกรรมที่ ๕ รูปแบบของความขัดแย้ง
- กิจกรรมที่ ๖ ความขัดแย้งในสังคมไทย และสาเหตุแห่งความขัดแย้ง
- กิจกรรมที่ ๗ ผู้นำชุมชนกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย

◆ การแก้ไขความขัดแย้ง

- กิจกรรมที่ ๘ วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล
- กิจกรรมที่ ๙ เครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้งด้วยความร่วมมือซึ่งกันและกัน

◆ สันติวิธีในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

- กิจกรรมที่ ๑๐ สันติวิธีกับปัญหาความขัดแย้ง
- กิจกรรมที่ ๑๑ ความปรองดองสมานฉันท์ : ป้องกันความขัดแย้งโดยใช้หลักธรรม

กิจกรรมท้ายบท ๒๒๑

คำถามท้ายบท

บรรณานุกรม

๑๒๖

๑๒๘

๑๓๑

๑๓๑

๑๓๒

๑๓๔

๑๓๖

๑๔๑

๑๔๖

๑๔๖

๑๔๖

๑๕๖

๑๕๙

๑๖๔

๑๖๙

๑๗๑

๑๗๕

๑๗๗

๑๘๐

๑๘๐

๑๘๑

๑๘๓

๑๘๔

๑๘๙

๑๙๒

๑๙๔

๑๙๗

๒๐๐

๒๐๔

๒๐๗

๒๐๘

๒๑๑

๒๑๓

๒๑๔

๒๑๘

๒๒๑

หน่วย การเรียนรู้ที่

๑

๑ วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย

แนวคิด

วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย เป็นมรดกทางสังคมที่บรรพบุรุษ
เราได้สั่งสมความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สืบทอด ปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับกาลสมัย และได้ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน
ส่งผลให้สังคมไทยมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากสังคมอื่น
และมีความเป็นปึกแผ่น มั่นคง และเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมา คนไทยทุกคน
จึงควรได้เรียนรู้ เห็นคุณค่าอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมไทย
และภูมิปัญญาไทยต่อไป

สาระการเรียนรู้

◆ ความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

- กิจกรรมที่ ๑ เอกลักษณ์ของชาติไทยคืออะไร
- กิจกรรมที่ ๒ ทบทวนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย
- กิจกรรมที่ ๓ องค์ประกอบทางวัฒนธรรม

◆ ความเป็นไทย

- กิจกรรมที่ ๔ ความเป็นไทย และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย

◆ มารยาทไทย

- กิจกรรมที่ ๕ ความหมาย และความสำคัญของมารยาทไทย
- กิจกรรมที่ ๖ มารยาทไทยที่ควรค่าต่อการเรียนรู้ อนุรักษ์ และ
สืบสานต่อไป
- กิจกรรมที่ ๗ มารยาทในการพูด และการสนทนา
- กิจกรรมที่ ๘ การแสดงความเคารพตามมารยาทไทย
- กิจกรรมที่ ๙ มารยาทไทยกับการแต่งกายในสังคม
- กิจกรรมที่ ๑๐ ยกย่องผู้มีมารยาทไทย

♦ การมีวินัยในตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๑ เสริมสร้างค่านิยมการมีวินัยในตนเอง

♦ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

กิจกรรมที่ ๑๒ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสานและประยุกต์
ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

♦ ศิลปวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๑๓ ทำไมเราต้องอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

♦ ภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมที่ ๑๔ ความหมาย ขอบข่าย และความสำคัญของ
ภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมที่ ๑๕ การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย และ
ภูมิปัญญาไทย

ผลการเรียนรู้

๑. มีส่วนร่วมแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มี
มารยาทไทย
๒. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรม
เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
๓. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์
ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และ
ภูมิปัญญาไทย
๔. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

ความหมาย ความสำคัญ ของวัฒนธรรมไทย

โลกปัจจุบันอยู่ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นผลให้สังคมมนุษย์ในทุกพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมโลกก้าวเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน สมาชิกของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด ทำอะไรก็สามารถรับรู้ได้ทั่วกันทั้งโลก โลกกลายเป็นหนึ่งเดียวที่เรียกว่า Global Village หรือหมู่บ้านเดียวกัน ระบบสื่อสารไร้พรมแดนทำให้เกิดการครอบงำโลกทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลก (Neo-Westernization) ซึ่งครอบงำทางด้านวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ การบริโภคสินค้าและบริการ การแต่งกาย ฯลฯ กล่าวได้ว่ามีอิทธิพลครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ (Identity) ของประชาคมทั่วโลก เช่น ยูเนสโก (UNESCO) หรือองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ให้ความสนใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) ด้วยการส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรม หรือเอกลักษณ์ของชาติไว้

เอกลักษณ์ของชาติ หรืออัตลักษณ์ของชาติ

เอกลักษณ์ของชาติเป็นลักษณะเด่นของสังคมที่เด่นชัด แตกต่างจากสังคมอื่นๆ เป็นลักษณะเฉพาะของชาตินั้นๆ โดยทั่วไปเอกลักษณ์ของชาติเราสามารถพิจารณาได้จากภาษา การแต่งกาย นิสัยใจคอ ความคิด ความเชื่อ วิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งทำให้สังคมนั้นแตกต่างจากสังคมอื่น สำหรับสังคมไทยซึ่งมีรากฐานมาจากสังคมเกษตรกรรม อันเป็นผลมาจากธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพราะคนไทยมักรวมกลุ่มอาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำนา เพาะปลูก พืชอาหารชนิดอื่นๆ เลี้ยงสัตว์ และหาปลาเป็นอาชีพหลัก จึงจำเป็นต้องร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด พึ่งพากันและ

เคารพนับถือกันเป็นเครือญาติ และสังคมพุทธศาสนา เนื่องจากชาวไทยส่วนใหญ่รับนับถือพุทธศาสนามาช้านาน ทำให้หลักธรรมทางศาสนาหล่อหลอมจิตใจและพฤติกรรมให้เป็นคนที่มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตา กรุณา รู้จักกตัญญู กตเวทิต์ รู้จักการให้อภัย เชื่อในเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ละอายต่อการทำบาป มีความเกรงใจผู้อื่น สังคมเกษตรกรรมและสังคมพุทธศาสนายังทำให้เกิดศิลปกรรม การละเล่น และขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ที่ตั้งประเทศไทยเอื้อต่อการติดต่อกับชนชาติอื่นๆ เพราะสามารถเดินทางเข้ามาค้าขาย และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยโดยง่าย ทำให้เกิดเป็นสังคมหลากหลายชาติพันธุ์ เป็นพหุสังคม หรือสังคมหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาและความเชื่ออยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน มีการรับ แลกเปลี่ยน ผสมผสานกับวัฒนธรรมของชาติอื่น แม้ปัจจุบันสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง และระบบเศรษฐกิจ แต่ลักษณะความเป็นไทยยังคงหลงเหลืออยู่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เราสืบสืบทอดจากบรรพบุรุษ แม้ว่าจะมีหลายสิ่งหลายอย่างอาจเปลี่ยนแปลง ไม่มีลักษณะเหมือนเดิมซึกทีเดียว แต่ก็ยังคงเค้าความเป็นไทยอยู่ไม่มากนักน้อย

กิจกรรมที่ ๖

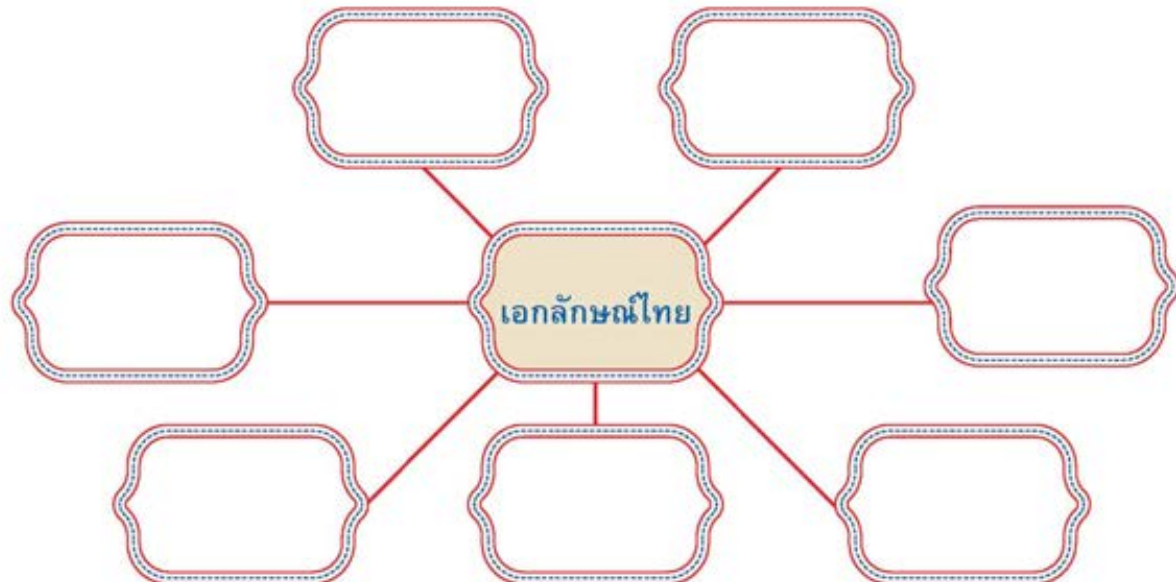
เอกลักษณ์ของชาติไทยคืออะไร

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพเหล่านี้ แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย และเครื่องหมาย ✗ ใน ☐ ที่ไม่ใช่วัฒนธรรมไทย แล้วทำกิจกรรมฝึกทักษะที่กำหนดในข้อ ๑-๓

กิจกรรมฝึกทักษะ

- ให้นักเรียนระบุเหตุผลที่ละภาพว่าเหตุใดภาพนั้นจึงเป็นเอกลักษณ์ไทย ภาพใดไม่เป็นเอกลักษณ์ไทย ให้เพื่อน ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็น หากมีการตัดสินใจที่แตกต่าง ขอให้ทั้งสองฝ่ายเสนอเหตุผลของตนเอง
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ ระดมความคิดเห็นว่า เอกลักษณ์ของชาติไทยมีอะไรบ้าง นำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์แยกแยะจัดเป็นกลุ่มนำเสนอเป็นแผนผังความคิด

- กลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ว่า “เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยแม้มีการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงเค้าความเป็นไทยอยู่ไม่มากนักน้อย” นักเรียนเข้าใจอย่างไร จงเสนอความคิดเห็น